

Ἐναρκτήριοσ προσφώνησις
τῆσ Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆσ Ἑλληνικῆσ Δημοκρατίας,
Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κύριε Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆσ Ὀργανωτικῆσ Ἐπιτροπῆσ τοῦ Συνεδρίου,
Μακαριώτατοι ἀδελφοὶ Προκαθήμενοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,
Ἱερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,
Ἐξοχώτατοι καὶ Ἐντιμότατοι ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφικιαῖοι,
Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρύτασι,
Ἐλλογιμώτατοι Κοσμήτορες, Πρόεδροι, καθηγηταὶ καὶ καθηγήτριαι,
προσφιλεῖς φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι,
Ἐλλογιμώτατοι σύεδροι,
Ἐκλεκτοὶ παρόντες·

Τὸ περιοδικὸν Θεολογία, τὸ παγκοσμίως γνωστὸν ἐπιστημονικὸν ὄργανον τῆσ Ἱερᾶσ Συνόδου τῆσ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆσ Ἑλλάδος, εἰσηλθεν, ἤδη πρὸ διετίας, εἰς τὸν δεῦτερον αἰῶνα τῆσ ζωῆσ καὶ τῆσ προσφορᾶσ του, μὲ παρακαταθήκην αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀνεδείχθη κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα πρότυπον θεολογικῆσ ἐργασίας: τὴν θεολογικὴν μαρτυρίαν τῶν μεγάλων Πατέρων τῆσ Ἐκκλησίας, μίαν ἐκκλησιοτραφεῖ διαλεγομένην θεολογίαν, ἡ ὁποία συνέδεε τὴν πίστιν μὲ τὴν ζωὴν, ὡμίλει πάντοτε ἐστραμμένη πρὸς τὸν σύγχρονον αὐτῆ ἄνθρωπον, μὲ ἀνοικτοσύνην πρὸς τὸν πολιτισμὸν, χωρὶς ἀμυντικὰ καὶ φοβικὰ σύνδρομα.

Παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ὅτι οἱ Πατέρες τῆσ ἐν Νικαίᾳ Ἀ' Οἰκουμενικῆσ Συνόδου, τὴν 1700ὴν ἐπέτειον τῆσ ὁποίας τιμᾶ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου

ἐξεπροσώπει «ἓνα ὄξυ ἐξελληνισμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ», εἰσήγαγον τοὺς φιλοσοφικοὺς ὄρους οὐσία καὶ ὁμοούσιος εἰς τὸ Σύμβολον, χωρὶς φόβον ὅτι ἐγκλωβίζουσι τὸ δόγμα εἰς ἑλληνιστικὰ νοητικὰ σχήματα. Ἡ φιλοσοφικὴ ὀρολογία ἐλειτούργησεν ἐδῶ ὡς πρόσφορον μέσον ἐκφράσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας.

Εἰς τὴν συνάντησιν μὲ τὸν ἐκάστοτε πολιτισμόν, στόχος τῆς θεολογίας εἶναι «νὰ μεταδώσει τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου ἄθικτον, ἀκέραιον, ἀνόθευτον· καὶ νὰ τὸ παρουσιάσει μὲ τὰ πιὸ ἔξοχα μέσα ἐπικοινωνίας ποὺ μπορεῖ νὰ παράσχει ἓνα πολιτιστικὸ περιβάλλον»¹. Ἡ χρῆσις τῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας προσφέρει ὁ πολιτισμός, ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ζωτικότητος καὶ δυναμισμού τῆς θεολογίας. Δὲν ἀντίκειται ἡ συναφειακότης καὶ ἡ εὐθύνη τῆς θεολογίας νὰ διατυπώνη τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου ἐνώπιον τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς εἰς τὴν καθολικότητα καὶ τὸν διαχρονικὸν χαρακτήρα τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου. Τὸ ζητούμενον εἶναι πάντοτε ὅχι τὸ ὅτι ἀλλὰ τὸ πῶς, ὁ τρόπος τῆς συναφειακότητος. Λέγομεν εὐθαρσῶς καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι ἡ γενικῶς ἀμυντικὴ στάσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέναντι εἰς τὸν πολιτισμόν, δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ. Κλειστή, σκυθρωπὴ καὶ ἄσαρκος Ὁρθοδοξία εἶναι λύχνος «ὑπὸ τὸν μῶδιον»². Τότε ἐπέρχεται μία περιχαράκωσις τῆς Ἐκκλησίας, ἀπομόνωσις ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ συρρίκνωσις τῆς «εἰς ἐλάχιστα ὑπολείμματα γνησίων ὀρθοδόξων». Ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας «ἐν τῷ κόσμῳ», ἡ ἐγκοσμικευσίς τῆς, δὲν σημαίνει νομοτελειακῶς «ἐκκοσμικευσιν» διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅλα τὰ δόγματα, ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεία λατρεία καὶ τὸ ἦθος τῆς ἐμπεριέχουσι καὶ ἐκφράζουσι ζωτικὰς ἀληθείας διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, διὰ τὸν ἐπίγειον βίον καὶ τὴν αἰώνιον προοπτικὴν τῆς.

Σήμερον ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ θεολογία τῆς εὐρίσκονται ἐνώπιον συνθηκῶν, διαμορφωθεισῶν πρωτίστως ὑπὸ τῶν ἐκπληκτικῶν ἐξελίξεων εἰς τὸν χῶρον τῆς τεχνολογίας. Ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης σημειώνει ὅτι αὐτὸ ποὺ ἦτο διὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία, ὁ κόσμος δηλαδὴ μὲ τὸν ὁποῖον ἡ θεολογία ὤφειλε τότε νὰ

1. Δ. Τρακατέλλης, «Τέσσερις συναντήσεις τῆς θεολογίας: κίνδυνοι καὶ προοπτικὲς», στί: Στ. Φωτίου (ἐπιμ.), *Μαρτυρία ζωῆς*, ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 1999, σ. 138.

2. *Ματθ.* 5, 15.

διαλεχθῆ. «εἶναι γιὰ τὴ σημερινὴ Ὁρθοδοξία ὁ καλπάζων τεχνικὸς πολιτισμὸς τῆς ἐποχῆς μας»³.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ εἰδικοὶ εἰσηγηταὶ θὰ φωτίσουν σημαντικὰς διαστάσεις καὶ πτυχὰς τῆς συναντήσεως τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας μὲ τὴν «ὄντολογία τῆς τεχνολογίας», τὴν «οὐσίαν τῆς τεχνικῆς», ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Martin Heidegger, ἡ ὁποία κατ' αὐτόν «δὲν συμπίπτει μὲ τὴν τεχνικὴν»⁴. Συγχαίρομεν τὴν Ὁργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῆς λίαν ἐπικαίρου αὐτῆς θεματικῆς.

Ἀναμφιβόλως, ἡ ἐντυπωσιακὴ ἀνάπτυξις τῆς τεχνολογίας ἀλλάζει καὶ ἐπηρεάζει εἰς βάθος τὴν ζωὴν μας. Ποτὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἐβίωσεν, εἰς τόσον σύντομον χρονικὸν διάστημα τόσας ριζικὰς ἀνατροπὰς εἰς τὸν τρόπον τοῦ βίου τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, ὅσον εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ὅπως ἔχει λεχθῆ, ἡ ἀπόλυτος κυριαρχία τῆς τεχνολογίας, «τὸ τεχνοπῶλιον»⁵, πιέζει ἀσφυκτικῶς τὰς ἄλλας μορφὰς πολιτισμοῦ, ἐπαναπροσδιορίζει τὰς λειτουργίας τῆς πολιτικῆς, τῆς ἠθικῆς, τῆς θρησκείας, τῆς παιδείας, τῆς τέχνης, ἐπηρεάζει καταλυτικῶς τὰς κοινωνικὰς μας σχέσεις, τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν, τὸν ψυχισμόν μας. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι γίνεται λόγος περὶ ἐνάρξεως μιᾶς νέας «ἄξονικῆς ἐποχῆς» εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Βιοῦμεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὴν διάδοσιν καὶ τὴν ἐμβέλειαν τῆς «τεχνητῆς νοημοσύνης», ἡ ὁποία θεωρεῖται ἡ κορωνὶς τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς τεχνολογικῆς προόδου. Αἱ ἐφαρμογαὶ τῆς ἐπεκτείνονται εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὑποστηρίζεται μάλιστα ὅτι ὀφείλομεν πλέον νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τῆς «πρὸ τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης» καὶ τῆς «μετὰ ἀπὸ αὐτὴν» περιόδου τῆς πορείας τοῦ πολιτισμοῦ.

Οὐδεὶς νουνεχῆς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ συνολικῶς τὰς εὐεργεσίας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας. Ἀδιαμφισβήτητον εἶναι ὅμως καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐπιστήμη, παρὰ τὴν ἄποψιν ὅτι «θὰ ἦταν αὐταπάτη νὰ πιστεύουμε ὅτι μπορούμε νὰ βροῦμε ἄλλοῦ, ὅ,τι δὲν μπορεῖ αὐτὴ νὰ μᾶς δώσῃ»⁶, δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ ἀπαντήσεις καὶ λύσεις εἰς τὰ

3. Ἰω. Ζηζιουλάς, «Ἡ Ὁρθοδοξία σήμερα», *Εὐθὺνη* 180 (1986), σ. 582.

4. M. Heidegger, „Die Frage nach der Technik“, στό: M. Heidegger, *Vorträge und Aufsätze I*, ἐκδ. Neske, Pfullingen 1967, σ. 5.

5. Βλ. N. Postman, *Τεχνοπῶλιον, Ἡ ὑποταγὴ τοῦ πολιτισμοῦ στὴν τεχνολογία*, μετάφρ. Κάτια Μεταξᾶ, ἐκδ. Καστανιώτη, Ἀθήνα 1999.

6. S. Freud, *Τὸ μέλλον μιᾶς αὐταπάτης*, μετάφρ. Θ. Παπακωνσταντίνου, ἐκδ. Γκοβόστη,

μεγάλα ὑπαρξιακὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ταλανίζουν τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπως ἡ βία, ἡ ἀδικία, ὁ θρησκευτικὸς φονταμενταλισμὸς, τὰ ἀδιέξοδα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ πρὸ πάντων ὁ «ἔσχατος ἐχθρὸς», ὁ θάνατος. Ἀπαντήσεις εἰς αὐτὰ τὰ προβλήματα προσφέρουν ὅμως ἄλλαι δυνάμεις, μὲ πρώτην τὴν θρησκευτικὴν πίστιν. Εἶναι βέβαιον ὅτι, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, τῆς συγχρόνου «ὑπερδυνάμεως», τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος συνδέεται μὲ τὴν πνευματικὴν «μεγάλην δύναμιν», τὴν θρησκείαν. Ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τὴν θρησκείαν δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὸ παρελθόν, νὰ ἀναλύσωμεν τὴν σύγχρονον κατάστασιν, νὰ φαντασθῶμεν τὸ μέλλον καὶ νὰ νοηματοδοτήσωμεν τὴν ὑπαρξίν μας.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν παρουσίαν τῶν θρησκειῶν, ἡ ἐποχὴ μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ταυτόχρονον ἐμφάνισιν δύο τάσεων: τὴν ἐπάνοδόν των εἰς τὸ προσκλήνιον τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμφάνισιν παραμορφώσεων τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου, αἱ ὅποια ὄχι μόνον ἀλλοιώνουν τὴν αὐθεντικὴν ἔκφρασιν τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν. Τοιοῦτον φαινόμενον εἶναι ὁ θρησκευτικὸς φονταμενταλισμὸς, ὁ ὁποῖος γεννᾶται ἐκ τοῦ φόβου, τῆς ἀνασφαλείας καὶ τῆς ἀδυναμίας δημιουργικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ταχυτάτων ἀλλαγῶν καὶ τῶν προκλήσεων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν αὐθεντικὴν βίωσιν τῆς πίστεως.

Αἱ σύγχρονοι τεχνολογικαὶ κατακτήσεις καὶ ἐξελίξεις δὲν ἀκυρώνουν ὅσα γνωρίζομεν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν *conditio humana*. Παρὰ τὰ «θαύματα τῆς ἐπιστήμης», καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας αἱ «ὑπαρξιακαὶ ἀντιφάσεις» τοῦ ἀνθρώπου, τὸ χάσμα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς μέσα του καὶ αἱ ἀπορίαι τῆς ἐλευθερίας του παραμένουν. Ἡ ἀνθρωπιὰ δὲν εἶναι αὐτονόητος· πάντοτε θὰ ἀπειλεῖται, πάντοτε κατακτᾶται μὲ προσωπικὸν ἀγῶνα καὶ αὐθυπέρβασιν. Ὁ ἄνθρωπος συνεχίζει νὰ ἀναζητῆ αὐθεντικὸν νόημα ζωῆς, ἀξίας, νὰ φιλοσοφῇ, νὰ θέλγεται ἀπὸ τὴν ὁμορφιά, νὰ ἀφουγκράζεται τὴν φωνὴν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ τεχνολογικὸς πολιτισμὸς εἶναι μία δυναμικὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὸ κεντρικὸν ἐρώτημα: «Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος;». Καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ συνεχισθεῖ ἡ ἀναζήτησις νέων ἀπαντήσεων εἰς τὸ

Ἀθήνα χ.χ., σ. 81.

ἐρώτημα αὐτό, πέραν ὅσων ἐπέτυχε καὶ θὰ ἔχει κατορθώσει ὁ ἄνθρωπος ὡς *homo technologicus*. Οὐδείς πολιτισμὸς ἀποτελεῖ ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ἀνθρωπίνου αἰνίγματος, οὐδείς δημιουργεῖ τὸν ἐπίγειον παράδεισον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Οἱ πολιτισμοὶ εἶναι ἀμφίσημοι, ἐπειδὴ ὁ δημιουργὸς τῶν εἶναι καὶ παραμένει τό «δεινότερον» τῶν ὄντων. Ἡ διαχείρισις τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι πολυπλοκωτέρα καὶ δυσχερεστέρα ἀπὸ τὴν παραγωγὴν τῶν. Ὁρθῶς ἐκφράζεται σήμερον προβληματισμὸς διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος δὲν συνέβαλεν οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἡθικοῦ αἰσθητηρίου τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅτι γνωρίζει, συνεχίζει νὰ δρᾷ ὡς νὰ μὴ ἐγνώριζε. Λησμονοῦμεν ὅτι δὲν συμβάλλει εἰς τὴν πρόοδον ἢ ἐφαρμογὴ τῆς νεοπρομηθεϊκῆς «τεχνολογικῆς προστακτικῆς», ἢ ὅποια ἐπιτάσσει νὰ παράγωμεν ὅ,τι εἶναι τεχνικῶς ἐφικτόν, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐπιπτώσεων τοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κτίσιν. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος ἐπιτυγχάνεται ὄχι μόνον διὰ μέσου αὐτοῦ ποῦ πράττομεν, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅσα, ὑπευθύνως, δὲν πράττομεν.

Ἐκλεκτὴ ὁμήγουρις:

ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ θεολογία της θὰ συνεχίσουν νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐξελίξεις, διὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τοὺς πολιτισμοὺς, διὰ τὰ κοινωνικὰ δρώμενα καὶ τὰς ἱστορικὰς συνθήκας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκτυλίσσεται ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν. Αἱ ἐντάσεις, ποῦ εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ ὑπάρχουν μεταξὺ χριστιανικῆς ταυτότητος καὶ ἐκάστοτε συγχρόνου βιοτῆς, ὀφείλουν νὰ λειτουργοῦν ὡς εὐκαιρία διὰ δημιουργικὴν συνάντησιν, ἀνάδειξιν τῆς ἐπικαιρότητος τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ζωτικῶν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον ἀρχῶν καὶ ἀληθειῶν τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως. Ποτὲ ἡ ἐσωστρέφεια δὲν ὠφέλησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἱεράν ἀποστολήν της. Ἡ κλειστότης εἶναι ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων καὶ ὄχι ἐπιστροφή εἰς αὐτό.

Χαιρόμεθα ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐνασχόλησιν τῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας μὲ τὴν τεχνολογίαν. Εἰς τὴν συνάντησιν αὐτὴν πίστις καὶ ἐπιστήμη δὲν συμμετέχουν ὡς ἀντίπαλοι, ἀλλὰ ὡς συνεργάται καὶ ἑταῖροι εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἄποψις περὶ ἀναποφεύκτου συγκρούσεως πίστεως καὶ ἐπιστήμης προκύπτει ἀπὸ λανθασμένην κατανόησιν τῆς οὐσίας καὶ τῆς στοχοθεσίας τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων πνευματικῶν

δυνάμεων. Εἰς τὸν διάλογόν των ἀναδεικνύεται ἐπίσης ἡ ἀλήθεια, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον εἶναι πάντοτε «περισσότερον ἀπὸ αὐτὸ ποῦ δύναται νὰ συλλάβῃ ἢ ἐπιστήμῃ», ὅτι ἡ προσέγγισις τοῦ ἀνθρώπου ὡς θείου δημιουργήματος, κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν Αὐτῶ, δίδει εἰς τὴν ὑπαρξίν του τὴν ὑψίστην δυνατὴν ἀξίαν, ἐνῶ ἡ ἄρνησις τοῦ «Ἵπερβατικοῦ» ὀδηγεῖ εἰς βαθμιαίαν μείωσιν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁμοῦ μετὰ τῆς λήθης τῆς διαστάσεως τοῦ «θρησκευτικοῦ μυστηρίου», ὑποχωρεῖ καὶ ἡ αἴσθησις διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ περιοδικὸν *Θεολογία* θὰ παραμείνει καὶ εἰς τὸ μέλλον βαρόμετρον τῶν θεολογικῶν ἐξελίξεων, ὅτι μέσα εἰς τὸ παγκόσμιον «τεχνοπώλιον» θὰ ἐκπροσωπεῖ τὸν «πολιτισμὸν τοῦ προσώπου», τὴν «οἰκουμενικὴν εὐρυχωρίαν» τῆς «διαλεγομένης θεολογίας», ἡ ὁποία θὰ συνεχίσει νὰ ἀπελευθερώσῃ δημιουργικὰς δυνάμεις ἐντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, θὰ στηρίζει τὴν διαχριστιανικὴν προσέγγισιν, θὰ προβάλλει τὴν κοινωνικὴν διάστασιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους, θὰ λειτουργεῖ ὡς τὸ ὄχημα, τὸ ὁποῖον θὰ μεταφέρει τὴν φωνὴν τῆς ἑλληνοφώνου θεολογίας εἰς τὴν οἰκουμένην, φωνὴν ἀπηχοῦσαν τὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων, ὅχι ὡς ἀναφορὰν εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ ὡς «μαρτυρίαν» τῆς ὀρθῆς πίστεως, αἰεὶ ζώσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ ὁποία, ὅπως γράφει ὁ μακαριστὸς π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «εἶναι ὁ διαρκὴς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐγγύησις καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῆς νίκης καὶ τῆς δόξας του»⁷.

Μετὰ τοιούτων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, ἐκφράζοντες τὰς εἰλικρινεῖς εὐχαριστίας τῆς ἡμῶν Μετριότητος διὰ τὴν τιμητικὴν πρόσκλησιν, κηρύσσομεν τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ παρόντος Διεθνοῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, εὐχόμενοι δὲ πολύκαρπον καὶ κατὰ πάντα ἐπιτυχῆ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ, δοξάζομεν τὸ ὑπεράγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγάπης, τοῦ αἰεὶ δαφιλεύοντος ἐπὶ τὸν λαὸν Αὐτοῦ πλουσίας τὰς οὐρανίους Αὐτοῦ δωρεὰς καὶ εὐλογίας.

Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν!

7. π. Γ. Φλωρόφσκυ, *Τὸ σῶμα τοῦ ζώντος Χριστοῦ. Μιὰ ὀρθόδοξη ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας*, μετάφρ. Ἰω. Κ. Παπαδόπουλος, ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 1999, σ. 20.